

9^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

**Οι διδακτικές, εκπαιδευτικές εκδρομές ως εναλλακτικός
τρόπος δημιουργικής εμπειρίας και μάθησης,**

**Αμαλία Κ. Ηλιάδη, φιλόλογος-ιστορικός, Δ/ντρια 9^{ου}
Γυμνασίου Τρικάλων**

ΜΝΗΜΕΙΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΟΥΝΕΣΚΟ

Η οργάνωση εκπαιδευτικών σχολικών εκδρομών στην ευρύτερη περιοχή της Ελληνικής περιφέρειας είναι ένα έργο που αντικατοπτρίζει την αγάπη των ανθρώπων για τον τόπο τους και την πολιτιστική τους κληρονομιά, συλλογικό και εμπνευσμένο από την ανάγκη του τόπου για ανάπτυξη. Εξάλλου, η Ελλάδα στο σύνολό της αποτελεί μια ιδιαίτερη γεωγραφική ενότητα, συνδυάζοντας τόσο το ορεινό όσο και το θαλάσσιο τοπίο με αδιάσπαστη οικιστική συνέχεια από τους προϊστορικούς χρόνους μέχρι και σήμερα. Οριοθετεί έναν ιστορικό τόπο με μοναδική σημασία και συνέχεια σε όλες τις περιόδους, από την προϊστορική έως και τη σύγχρονη, με κατάλοιπα μνημείων της αρχαίας και βυζαντινής κυρίως περιόδου, ιδιαίτερα σημαντικά για την ιστορική-αρχαιολογική, καλλιτεχνική, αισθητική και περιβαλλοντική τους αξία.

Η οργανωμένη εκπαιδευτική επίσκεψη θα προσφέρει με τον τρόπο αυτό στους συμμετέχοντες τη δυνατότητα γνωριμίας τους με τον πολιτισμό μιας εποχής και μιας περιοχής. Η χώρα μας, λοιπόν, θεωρείται δίκαια ως μια από τις πλέον παραδοσιακές περιοχές της Ευρώπης με πολύτιμη ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά. Είναι ένα «ανοιχτό μουσείο» που συνδυάζει αναρίθμητα ιστορικά μνημεία με την απερίγραπτη φυσική ομορφιά του επιβλητικού τοπίου της. Οι βυζαντινές και μεταβυζαντινές εκκλησίες, τα παγκοσμίου φήμης αρχαία μνημεία, τα κάστρα, τα παραδοσιακά ελαιοτριβεία, οι ανεμόμυλοι, και οι δεκάδες μοναδικοί παραδοσιακοί οικισμοί με την επιβλητική τους δόμηση το επιβεβαιώνουν. Η γλώσσα, τα ιδιώματα και οι ντοπιολαλιές της Ελλάδας που την καθιστούν «ανοιχτό μουσείο» και βιωματικό σχολείο παιδείας και πολιτισμού, συνιστούν τον κύριο λόγο για τον οποίο ο τόπος μας δύναται να επιλεγεί ως μοναδικός εκπαιδευτικός προορισμός για τους μαθητές όλων των βαθμίδων.

Οι προτεινόμενες Εκπαιδευτικές Επισκέψεις, οι εκδρομές και τα projects είναι επομένως αναπόσπαστο μέρος του εκπαιδευτικού προγράμματος για τους μαθητές όλων των βαθμίδων. Η σχολική εκδρομή/επίσκεψη είναι η αφετηρία που οδηγεί σε ένα νέο σύνολο γνώσεων και εμπειριών, μένει βαθιά χαραγμένη στην μνήμη των μαθητών και σηματοδοτεί το σύνολο της μαθητικής περιόδου στη ζωή τους. Οι πολιτιστικές εκπαιδευτικές επισκέψεις και εκδρομές μπορούν να περιλαμβάνουν ποικίλες δραστηριότητες και να διαφοροποιηθούν ανάλογα με την εποχή, ώστε τα παιδιά να συμμετέχουν και η επίσκεψη να μετουσιώνεται σε εμπειρία.

Οι ομάδες των Μουσείων μας ως Κέντρων Πολιτισμού είναι διαθέσιμες σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς, προκειμένου να δημιουργήσουν από κοινού δράσεις που να συνδυάζονται με οποιαδήποτε σχολική

δραστηριότητα. Μαζί με όλους μας έχουν τη διάθεση να μοιραστούν την εμπειρία μας και μετά από την επίσκεψη στο μουσείο-Κέντρο Πολιτισμού, μέσα από τη δημιουργία, την υλοποίηση και την προβολή των μαθητικών-εκπαιδευτικών projects. Εξάλλου, η αποτελεσματικότερη εκπαίδευση είναι αυτή που αφήνει το παιδί να παίζει με όμορφα πράγματα, όπως σημείωσε ο Πλάτων.

Αναφερόμενη στην ανάγκη της υλοποίησής της, μια εκπαιδευτική εκδρομή αποτελεί συμπλήρωμα της αγωγής των μαθητών, γιατί τους δίνει τη δυνατότητα

- να έρθουν σε επαφή με τους αρχαίους τόπους που έχουν ιδιαίτερη μορφωτική αξία,
- να γνωρίσουν τα επιτεύγματα του ανθρώπου μέσα στη μακροχρόνια πορεία του πολιτισμού και
- να καλλιεργήσουν την κοινωνικότητά τους.

Οι επιδιωκόμενοι στόχοι-σκοποί της συγκεκριμένης εκδρομής, όπως έχει παραπάνω αναφερθεί, είναι παιδαγωγικοί, μορφωτικοί, εκπαιδευτικοί και «κοινωνικοποιητικοί». Πριν την επίσκεψη στο χώρο, δομούνται και πραγματοποιούνται δραστηριότητες προετοιμασίας μελέτης μέσα στην τάξη. Μπορούν να δημιουργηθούν ομάδες μελέτης, οι οποίες θα έχουν ως σκοπό να συγκεντρώσουν οι μαθητές υλικό από το διαδίκτυο σχετικό με την περιοχή (Μελέτη των κειμένων του Ομήρου, του Θουκυδίδη και του Πausανία, της ιστορίας και της μυθολογίας της περιοχής) και στη συνέχεια να αναπτύξουν τον τρόπο έκφρασής τους πάνω στο θέμα π.χ. «Αναζητώντας την Αρχαία Τρίκκη.. τη Γη του Ασκληπιού» με εικαστικές δημιουργίες, γραπτά κείμενα, πίνακες με εικόνες, φωτογραφίες και πληροφορίες, δραματοποιήσεις κλπ. αναζήτηση στοιχείων για ιστορικές οικογένειες της περιοχής, γραφιστικές-ψηφιακές αναπαραστάσεις στο διαδίκτυο κ.ά...

...Έτσι και με όλους αυτούς τους τρόπους, οι μαθητές/τριες ερευνούν, μαθαίνουν, εντοπίζουν... σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς. Οι μαθητές συγκεντρώνουν πληροφορίες π.χ. για τα χαρακτηριστικά αρχιτεκτονικά στοιχεία των παραδοσιακών σπιτιών τα οποία και παρουσιάζουν στις υπόλοιπες ομάδες της τάξης. Συνήθως ακολουθούν δραστηριότητες στο χώρο της επίσκεψης όπως:

- Παρουσίαση των σημείων ενδιαφέροντος από ομάδες μαθητών
- Παιχνίδι ρόλων/θεατρικό παιχνίδι με τις ιστορικές προσωπικότητες
- Ξενάγηση από τους μαθητές με βάση τη μελέτη τους, κ.τ.λ.

Ενδεικτικό Θεματικό Πρόγραμμα μιας Πολιτιστικής σχολικής εκδρομής αποτελεί το ακόλουθο: Περιπατώντας στους Αρχαίους-παλαιούς Δρόμους: πρόκειται για έναν περίπατο πολιτιστικής κληρονομιάς, κατά τη διάρκεια του οποίου οι μαθητές επισκέπτονται τα αρχαιολογικά και ιστορικά μέρη μιας πόλης, τις παλαιές γειτονιές της, ενημερώνονται με βιωματικές διαδραστικές μεθόδους για την ιστορία και τους θρύλους σχετικά με την ίδρυση και την εξέλιξη της πόλης και την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική της. Δραστηριότητες μετά την επίσκεψη: μετά την επίσκεψη οι πληροφορίες, οι εικόνες, οι εμπειρίες βρίσκουν τη θέση τους μέσα στη σχολική αίθουσα. Η εμπειρία είναι βιωματική, δεν μεταφέρεται... Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές μέσα από μια τόσο ευχάριστη διαδικασία όπως αυτή της εκδρομής καλούνται να γίνουν δημιουργικοί και αποτελεσματικοί.

Ζουν, Αποτυπώνουν, Θυμούνται.... Η τεχνική της φωτογραφίας, η δημιουργικότητα και η φαντασία των παιδιών, η συμμετοχή των εκπαιδευτικών και το φυσικό τοπίο αποτελούν τα μέσα και την πρόκληση για τη δημιουργία της αναμνηστικής φωτογραφίας. Τα παιδικά μαθητικά

χρόνια είναι πηγή αναμνήσεων και συναισθημάτων, εικόνων και εμπειριών που μας διαμορφώνουν ως ενήλικες. Από το project θα προκύψει παρουσίαση των καλύτερων αναμνηστικών φωτογραφιών. Οι μαθητές μπορούν να εντοπίσουν φωτογραφίες από το διαδίκτυο ή να συμπεριλάβουν δικές τους και να χρησιμοποιήσουν ως λεζάντες στίχους που θα επιλέξουν από ποιήματα που θα τους έχουν προταθεί από τους εκπαιδευτικούς.

Πολλές περιοχές της Ελλάδας έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν στους μαθητές που τις επισκέπτονται, όχι μόνο την ευχαρίστηση του ταξιδιού, της αναψυχής, αλλά και ξεχωριστή, πολυποίκιλη γνώση, λόγω του ιδιαίτερου ρόλου του κάθε τόπου-περιοχής στην συλλογική μας ιστορία, συν τοις άλλοις και στην Απελευθέρωση του Έθνους το 1821.

Η πρόταση αυτή αφορά την επίσκεψη μιας οποιασδήποτε πόλης-οικισμού και μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε πρόκειται για ημερήσια επίσκεψη είτε για πολυήμερη. Οι μαθητές θα δουλέψουν μοιρασμένοι σε ομάδες και η κάθε μια θα αναλάβει ένα από τα παρακάτω θέματα: -οι περιοχές της πόλης και η γεωγραφία της, -αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία, -χώροι με σημασία στη σύγχρονη πόλη, -μουσεία και εκθέσεις, -καλλιτεχνικά δρώμενα, -χώροι φυσικού κάλλους κ.α. Επίσης, το παρόν άρθρο-πρόταση βασίζεται στη διαπίστωση ότι οι σχολικές εκδρομές έχουν περισσότερο ψυχαγωγικό χαρακτήρα παρά εκπαιδευτικό. Οι μαθητές με αυτή αποκτούν ενεργό ρόλο κατά τον σχεδιασμό και κατά την πραγματοποίηση της εκδρομής, αναπτύσσοντας παράλληλα δεξιότητες κλασικού και νέου γραμματισμού. Επιπλέον, επιλέχθηκαν οι εκδρομές, διότι οι άτυπες σχολικές πρακτικές θεωρούνται ως μια από τις λίγες ευκαιρίες που έχει ο εκπαιδευτικός για ουσιαστική παρέμβαση προς δημιουργικότερες διδακτικές προσεγγίσεις στη διάρκεια ενός διδακτικού, σχολικού έτους.

Ενδεικτικά και προς επίρρωση των ανωτέρω θέσεων, με αφορμή την εκπαιδευτική επίσκεψη και ξενάγηση του Β3 τμήματος του 9ου Γυμνασίου Τρικάλων στον όμορφο και αξιόλογο παραδοσιακό οικισμό-συνοικία της πόλης μας Βαρούσι, την Παρασκευή, 26-01-2024, η μαθήτριά μου Τσιαντούλα Αλεξάνδρα κατέθεσε γραπτώς τις εντυπώσεις της. Σταχυολογώ από το κείμενό της τα ακόλουθα χωρία:

«Περίπατος στην παλιά πόλη των Τρικάλων, το Βαρούσι: Η παλαιά πόλη Βαρούσι βρίσκεται στα Τρίκαλα, φημισμένη για τα παλαιά της κτίσματα, τις εκκλησίες και την θαυμαστή θεά του κάστρου των Τρικάλων, γνωστό ως Φρούριο. Φτάνοντας κανείς στο Βαρούσι και περπατώντας βαθύτερα στα στενά του, παρατηρούμε ότι τα κτίσματα και οι οικίες είναι αρκετά κοντά το ένα με το άλλο, το όλο μέρος φαίνεται πολύ διαφορετικό σε σχέση με την υπόλοιπη πόλη. Είναι σαν να γυρνάς πίσω στον χρόνο...η μικρή αυτή συνοικία έχει πολύ ξεχωριστά κτίρια, οι αριθμοί οδών εμφανισιακά είναι διαφορετικοί, όπως και ο γενικός τρόπος που έχει κτιστεί. Με πολλές κατηφόρες και ανηφόρες, προσθέτοντας και αρκετά σκαλιά στο βάθος των στενών της, οι διαδρομές εκεί είναι κάπως κουραστικές με τους μισοφτιαγμένους δρόμους και το συνεχόμενο πάνω-κάτω, ωστόσο η συνοικία είναι όμορφη με αξιόλογα κτίσματα και θεά, με παλιούς ναούς που δείχνουν τη μεγάλη ηλικία της πόλης! Με παλαιές επιγραφές στους τοίχους και

τον περίεργο, παραδοσιακό τρόπο με τον οποίο είναι χτισμένα τα σπίτια σε σχέση με την υπόλοιπη πόλη των Τρικάλων, το Βαρούσι, κατά την γνώμη μου, είναι καταπληκτικός χώρος επίσκεψης, γεμάτος φύση, αρχιτεκτονική παλαιά, πανέμορφη θέα και ενδιαφέρουσα ιστορία, κατάλληλος για διασκεδαστικούς και διδακτικούς περιπάτους!»